

1 Embedslægearkiver og Sindssygehospitaller

2015 – Ulrich Alster Klug – ulrich@dannebrog.biz – www.dannebrog.biz

1.1 Forkortelser mv.

- RA = Materialet findes ved Rigsarkivet i Kbh.
LA = Materialet findes ved det respektive landsarkiv.
SAK = Materialet findes ved Københavns Stadsarkiv på Københavns Rådhus.

1.2 Årstalsrække

- 1756 Frederiks Hospital opføres (RA).
1756 Den Kgl. Fødselsstiftelse med jordemoderskole opstår (RA).
1790 Distriktslæger indføres. Disse udnævntes gennem Danske Kancelli (Sundhedskollegiet) (RA).
1793 Distriktsjordemødre indføres. Disse udnævnes gennem amterne (LA).
1803 Sundhedskollegiet oprettes (RA).
1803 medicinalindberetninger i Sundhedskollegiets arkiv på RA, fra 1909 Sundhedsstyrelsens arkiv (RA).
1808 Sct. Hans Hospital ved Roskilde oprettes af Københavns Magistrat (SAK).
1810 koppevaccination påbydes i hele landet, også Slesvig.
1829 dødsattester skulle anvendes i Kbh.
1832 dødsattester skulle anvendes i resten af landet.
1840'erne Indberetninger om sindssygetilfælde (Danmarks Statistik, RA).
ca. 1850 Sundhedskollegiet begynder at modtage dødsattester (RA).
1850'erne Statshospitaler opføres, det er sindssygehospitaller (LA).
1857-1858 Indberetninger om selvmord, til Danmarks Statistik.
1875 Ulykkelige dødsfald skulle synes af politimesteren og en læge. Medicolegal dødsattest indsendt til Sundhedskollegiet, fra 1909 Sundhedsstyrelsen (RA).
1885-1924 Rapporter over selvmord, Danmarks Statistik.
1906 Fødselsstiftelse oprettes i Århus (LAV).
1910 Frederiks Hospital ændres til Rigshospitalet (RA).
1920 Alle dødsattester skulle indsendes til Sundhedsstyrelsen (ikke komplet bevaret).
1935 Hemmelig fødsel ophører på Fødselsstiftelsen i Kbh.

1.3 Hierarki

- Danske Kancelli,* fra 1848 *Indenrigsministeriet*
Fra 1803 *Sundhedskollegiet,* fra 1909 *Sundhedsstyrelsen.*
Fra 1790 *distriktslægen (Kbh. Stadslæge),* fra 1915 *Embedslægen.*

1.4 Dødsattester og død ved ulykkelig hændelse

Indtil 1829 var der ikke krav om udstedelse af dødsattester eller om ligsyn, med mindre der sandsynligvis havde fundet en kriminel handling sted, f.eks. mord. Disse ligsyn findes oftest i Justitsprotokollen (tingbogen) i forbindelse med anklage og retssag.

Fra 1829 skulle der udstedes dødsattester i Kbh., fra 1832 i hele landet. Disse kunne udstedes af en læge på et sygehus (prøv da journalen eller en protokol over patienter), en distriktslæge, eller

sognefogeden sammen med en anden mand eller af to ligsynsmænd (der blev udnævnt af amtmanden).

Indtil ca. 1850 findes dødsattester kun i lægearkivet ved det pågældende landsarkiv.

Fra 1850 kan man også søge i Sundhedsstyrelsens arkiv på Rigsarkivet, hvor de medico legale dødsattester skulle kunne have ret omfattende oplysninger om døds måde etc. Disse rækker af dødsattester formodes ikke at være fuldstændige. Sundhedsstyrelsens dødsattester findes på RA, hvor de ekspederes samme dag.

Fra 1850 kan dødsattesterne også ligge i embedslægens arkiv på det respektive landsarkiv. Ikke alle dødsattester er bevaret.

1.4.1.1 Søgninger i DAISY

AKS: *Sundhedsstyrelsen*

AKSe: *Dødsattest*

Vælg landsdel, dvs. Kbhvn., Øerne eller Jylland, derefter lægedistrikt eller amt, og så år.

Indtil 1915, som regel mest dødsattester fra landsognene:

AKS: *NN lægedistrikt*

AKSe: *Dødsattest.*

Efter 1915:

AKS: *NN lægekreds*

AKSe: *Dødsattest.*

1.4.2 Død ved ulykkelig hændelse

I tilfælde af død ved ulykke eller selvmord skulle der fra 1799 optages fogedrapport.

1.4.2.1 I købstæderne

Det skete indtil 1919 ved byfogden i hans egenskab af Kongens foged og findes i fogedprotokollen, politi- eller evt. i justitsprotokollen.

1.4.2.2 Søgning i DAISY

AKS: *NN Byfoged,*

AKSe: *Fogedprotokol* eller *Politiprotokol,*
Dokumenter til Fogedprotokol eller *Politiprotokol.*

1.4.2.3 På landet

Indtil 1919 var det herredsfogeden eller birkedommeren i dennes egenskab af politimester, der foretog undersøgelsen, der findes i fogedprotokollen, politi- eller evt. i justitsprotokollen.

1.4.2.4 Søgning i DAISY

AKS: *NN herredsfoged / NN birkedommer,*

AKSe: *Fogedprotokol* eller *Politiprotokol,*
Dokumenter til Fogedprotokol eller *Politiprotokol.*

1.4.2.5 I København

Indtil 1845 hørte dødfundne og selvmord under Kongens Foged, hvis materiale herom 1771-1845 består af bevarede sager, og 1817-1845 tillige bevarede protokoller. Er på Landsarkivet i Kbh.

1845-1934 hørte området under Københavns politis Politidirektør.

1845-1863 er der bevaret protokoller over *ligsynsforhør.*

Sager 1863-1949 er gået tabt, men i Politidirektørens *hovedjournal* kan ligsynsrapporten ofte spores.

Fra 1934 under *II. Politiinspektorat* (dvs. kriminalpolitiet), hvor mange sager er bevaret fra 1950 og frem, særlig *bi-journal* ført på kartotekskort findes 1976-1984.

Københavns politis arkiver findes ved RA.

1.4.2.6 Søgning i DAISY

AKS: *København politi*

AKSe: *Selv mord.*

1.4.3 Danmarks Statistiks Arkiv

Danmarks statistiks arkiv begynder omk. 1850, og fra 1884-1925 findes en komplet række indsendte rapporter for Død ved ulykkelig hændelse og selvmord. Der findes separate ekstraktprotokoller 1885-1895 (som jeg ikke kan finde i DAISY). Bilag til Danmarks Statistiks journal i form af en sparsom serie indberetninger 1840-1870, fulgt af en velbevaret serie detaljerede indberetninger bevaret 1884-1924.

Oversigter findes i selve Danmarks Statistiks journal 1884-1924, og 1849-1884 i Justitsministeriets journal.

Danmarks Statistiks Journal er lidt inkonsekvent inddelt, men man finder afsnittet D U H (Død ved ulykkelig Hændelse) eller Selvmord, og indenfor disse findes de indsendte rapporter fra hele landet nævnt. Ud for personens navn står et nummer, som er det, man bestiller rapporten efter.

1.4.3.1 Søgning i DAISY

AKS: *Danmarks Statistik*

AKSe: *journal* - heri fås nummeret, og så bestiller man:

AKS: *Danmarks Statistik*

AKSe: *Selv mord.* - findes 1857 og 1884-1924.

1.5 Amtsarkiverne

Rapporterne blev indsendt via amtet, hvorfor man kan spore dødsfald ved ulykkelig hændelse i amtsjournalen. Måske beholdt amtmanden en kopi af rapporten i sit arkiv. Amtsjournalerne findes ved landsarkiverne.

Desuden findes udnævnelse af distriktsjordemødre samt sager vedr. medicinalvæsen i amtsarkivernes ved landsarkiverne.

1.5.1.1 Søgning i DAISY

AKS: *NN amt*

AKSe: *journal + journalsager* (evt. for sundhedsvæsen, når det gælder jordemødre).

2 Sindssygehospitalerne

Statshospitalernes materiale findes i DAISY under hospitalets navn som arkivskaber.

Kommunale anstalter, f.eks. Sct. Hospital Findes i kommunens arkiv. Sct. Hans Hospital i *Starbas* på Københavns Stadsarkivs hjemmeside: www.ksa.kk.dk. På SAK findes patientjournalerne også.

2.1.1.1 Søgning i DAISY

AKS: *NN statshospital eller NN sindssygeanstalt*

AKSe: *protokol over indlæggelser,*
register patient,
patientjournaler (indlæggelsespapirer),
regnskaber mv.

2.2 Konkrete henvisninger til foredragets eksempler

Arkivskaber	Arkiv	Arkivserie	Oplyser
Svendborg lægedistrikt	RAO	Dødsattester,	
Svendborg lægedistrikt	RAO	Medicinalindberetninger, 1892	evt. epidemier
Svendborg lægedistrikt	RAO	Medicinalindberetninger, mortalitetstabeller for Svendborg købstad, 1897	
Svendborg lægedistrikt	RAO	Protokol over syge behandlet for det offentliges regning	
Svendborg lægedistrikt	RAO	Vaccinationsprotokol	
Svendborg lægedistrikt	RAO	indkomne breve	
Svendborg Byfoged	RAO	Værgemålsprotokol, 1897	
Sundhedsstyrelsen	RAK	Dødsattester, København, 1912, maj måned	
Danmarks Statistik	RAK	Journal, 1920	journalnummeret, dvs. selvmordsrapportens nr.
Danmarks Statistik	RAK	Journalsager / Selvmordsrapporter, 1920, nr. 597	
Statshospitalet ved Aarhus	RAV	Generalregister o. indlagte patienter, 1852-1932, ref. Aarup	patientnummeret
Statshospitalet ved Aarhus	RAV	Patientjournaler 1852-1922, kvinder.	

Billede af distriktslæge Chr. Andreas Ditzel	KB	www.kb.dk => portrætregistranten	søg på navn mv.
Billeder		fra H. T. Rimestads slægtsbog	